

**Poikkeuksellinen säännöllinen työaika. Ambulanssihelikopterilentäjät.
Dnro 5/2017, annettu 28.4.2017.**

Oikaisuvaatimus hylättiin

Oikaisuvaatimuksen tekijä: X Ab, Suomen sivuliike

Vireille: 16.2.2017

Oikaisuvaatimuksen kohde:

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSAVI/237/04.07.02/2016, joka on annettu 16.1.2017.

X Ab, Suomen sivuliike haki 2.5.2016 aluehallintovirastolta lupaa teettää työaikalain (605/1996) 14 §:n mukaista poikkeuksellista säännöllistä työaikaa 25:llä ambulanssihelikopterin lentäjällä R:n, S:n ja T:n tukikohdissa. Aluehallintovirasto myönsi luvan osittaisena ja hylkäsi hakemuksen siltä osin kuin lupaa haettiin 72 tunnin pituisiin työvuoroihin enintään 10 kertaa 12 kuukauden aikana. Työneuvosto palautti asian aluehallintovirastoon perustelujen puutteellisuuden vuoksi 23.11.2016 tekemällään päätöksellä.

Lupaa on haettu seuraavasti:

- 1) Enintään 192 tuntia työtä 30 päivän jaksossa siten, että säännöllisen palvelusvuoron pituus olisi pääsääntöisesti 48 tuntia ja 72 tuntia enintään 10 kertaa 12 kuukauden jaksossa.
- 2) Tehollinen työaika kunakin 48 tunnin palvelusvuoron aikana olisi enintään 10 tuntia 24 tunnin jaksossa noudattaen ilmailumääräyksen OPS M3-2:n määräyksiä. Tehollinen työaika kunakin 72 tunnin palvelusvuoron aikana olisi enintään 9 tuntia 24 tunnin jaksossa noudattaen ilmailumääräystä OPS M3-2.
- 3) Jokaista 48 tunnin palvelusvuoroa seuraa vähintään 48 tunnin lepoaika ja jokaista 72 tunnin palvelusvuoroa seuraa vähintään 72 tunnin lepoaika.
- 4) Työntekijöiden vuotuinen enimmäistyöaika on 2000 tuntia. Työnantaja valvoo, että henkilöstö käyttää työvuorojen väliin jäävää lepoaikaa riittävässä määrin lepoon ja virkistäytymiseen.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on myöntänyt luvan osittaisena ajalle 16.1. – 31.8.2017 seuraavasti:

Säännöllisen työvuoron pituus on 48 tuntia siten, että OPS M3-2:n mukainen sallittu enimmäislentoaika työvuoroa kohden ei ylitä.

Lentäjien työaika voidaan järjestää kahden vuorokauden pituisiin peräkkäisiin päivystysvuoroihin seuraavasti: 2 vuorokautta töitä ja 6 vuorokautta vapaata.

Säännöllinen työaika saa olla enintään 192 tuntia kuukaudessa. Työaika tasoittuu yhden vuoden tasoittumisjaksolla enintään 42 viikkotyötuntiin.

Kunkin 24 tunnin pituisen työvuoron tehollinen aktiivityöaika saa olla enintään 12 tuntia. Tähän aikaan luetaan ilmailumääräyksen mukainen lentoaika ja muu päivystysvuoron aikainen työtehtävien hoito. Työnantajan on pystyttävä työajan seurannan avulla valvomaan tehollisen aktiivityöajan teettämistä.

Työnantajan on huolehdittava, että luvassa asetettuja työaikarajoituksia ei ylitetä teettämällä lentäjällä työtä yhtiön muissa päivystystukikohdissa tai teettämällä muuta kuin luvan piiriin kuuluvaa lääkintälentotoimintaa.

Ylityöstä, joka tehdään 48 tuntia käsittävän työvuoron lisäksi, maksetaan kahdelta ensimmäiseltä tunnilta 50 prosentilla ja seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka.

Muilta osin työn teettämisessä on työaikojen osalta noudatettava työaikalain ja OPS M3-2:n määräyksiä.

Aluehallintovirasto korostaa perusteluissaan, että se ei voi tehdä päätöksiä yksittäisten työntekijöiden asumispaikkojen näkökulmasta eikä poikkeuslupaa poikkeukselliseen säännölliseen työaikaan voida myöntää työmatkojen pituuden johdosta. Aluehallintovirasto toteaa ottaneensa huomioon lentäjähdistyksen esille tuomat työn luonteesta johtuvat kuormitustekijät. Kun työntekijän vireystilan ylläpito sekä hiljaisissa työvuoroissa että aikapaineessa työskentely edellyttävät palautumista työstä, on työajan pituus rajattu kahteen vuorokauteen. Työhön sidonnaisuus ei kahden vuorokauden mittaisissa työvuoroissa muodostu liian rasittavaksi, koska lentäjillä on mahdollisuus lepoon työvuoron aikana. Kolmen vuorokauden mittainen työvuoro ei aluehallintoviraston mukaan mahdollista samanlaista lepoa. Edelleen perusteluissa mainitaan, että työntekijöillä on aikaisemmin teetetty työtä ilman poikkeuslupaa.

Oikaisuvaatimus ja sen perusteet:

X Ab, Suomen sivuliike on vaatinut työneuvostoa oikaisemaan aluehallintoviraston tekemää päätöstä ja hyväksymään hakemuksen myös siltä osin kuin on kysymys oikeudesta teettää 72 tunnin työvuoroja 10 kertaa 12 kuukauden jaksoissa siten, että lentotyöaika olisi enintään 9 tuntia 24 tunnin jaksossa ja että jokaista 48 tunnin palvelusvuoroa seuraa vähintään 48 tunnin pituinen lepoaika ja jokaista 72 tunnin palvelusvuoroa seuraa vähintään 72 tunnin pituinen lepoaika noudattaen ilmailumääräystä OPS M3-2.

Perusteluina X esittää, että 72 tunnin pituinen päivystysvuorojärjestely vähentäisi työntekijöiden itsensä esiin tuoman näkemyksen mukaan työhön sidonnaisuutta ja työn kuormitusta. Edelleen aluehallintovirasto on päätöksessään sivuuttanut ilmailumääräyksen, joka perustuu lääketieteellisiin tutkimuksiin ja pitkään kokemukseen ilmailualalta ja joka on luotu lentäjien vireystilan varmistamiseksi. Myös 72 tunnin järjestelmän edut työntekijöille on sivuutettu. Aluehallintoviraston osittain myönteinen päätös on ristiriidassa työaikalain tavoitteen ja työsuojelun kannalta. Päätös lisää kohuttomasti lentäjien työhön sitoutumista lisääntyvän viikonlopputyön muodossa. Aluehallintovirasto ei ole perustellut millään tavoin, miksi 72 tunnin pituinen päivystysvuoro ei ole työntekijöille soveltuva, vaikka ilmailumääräys sen selkeästi sallii ja vaikka työnantaja ja työntekijät sitä kannattavat.

Poikkeuslupahakemuksen mukainen työvuorojärjestely on jo ollut käytössä, koska työnantaja ja työntekijät ovat olleet siinä ymmärryksessä, että järjestelystä on voitu sopia työaikalain 14 §:n 2 momentin perusteella. Lentäjäyhdistyksen jäsenistö edustaa yli 50 prosenttia Suomen HEMS-lentäjistä ja yhdistyksen toimintapiiri kattaa yli 50 prosenttia koko maasta.

Asianosaisen kuuleminen:

Luottamusmies A puoltaa työnantajan oikaisuvaatimusta, mutta esittää, että 30 vuorokauden työaika saa olla enintään 168 tuntia. Ko. raja perustuu voimassa olevaan työehtosopimukseen. Työehtosopimus on siis rajoittavampi kuin aluehallintoviraston päätös.

A korostaa, että ilmailumääräys sallii hakemuksen mukaisen järjestelyn. Aluehallintoviraston tekemän päätöksen lupaehdot eivät edistä yksittäisen lentäjän työsuojelua eikä päätöstä näin ollen voida perustella työsuojelulla. Sitä ei voida perustella myöskään alueellisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Päätös vaarantaa lentoturvallisuutta. Kysymys on satunnaisesta eikä säännöllisestä järjestelystä. 72 tunnin pituinen vuoro kohdistuisi ainoastaan viikonloppuihin ja erityispyhiin satunnaisesti kullekin työntekijälle.

Työneuvoston päätös:

Oikaisuvaatimus hylättiin.

Päätöksen perustelut:

Työaikalain (605/1996) 6 §:n mukaan säännöllinen työaika tulee järjestää enintään kahdeksaksi tunniksi vuorokaudessa ja keskimäärin enintään 40 tunniksi viikossa. Saman lain 14 §:n 1 momentissa (1518/2009) on kuitenkin säädetty mahdollisuudesta poiketa näistä rajoituksista aluehallintoviraston myöntämällä luvalla. Poikkeuslupa voidaan myöntää, jos työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto on hylännyt X Ab, Suomen sivuliikkeen poikkeuslupahakemuksen siltä osin kuin se on koskenut 72 tunnin pituisen työvuoron teettämisestä 25 ambulanssihelikopterin lentäjällä enintään 10 kertaa 12 kuukauden ajanjakson aikana.

X Ab, Suomen sivuliike on perustellut 72 tunnin päivystysvuoroa nimenomaan sillä, että se vähentäisi työntekijöiden oman näkemyksen mukaan työhön sidonnaisuutta ja työn kuormitusta. Työneuvosto korostaa, että lupaharkinta on aina perustettava objektiivisesti arvioitaviin seikkoihin, eikä

tätä edellytystä voida sivuuttaa esimerkiksi henkilöstön käsityksillä haetun työaikajärjestelyn tarpeellisuudesta tai sopivuudesta.

Jo 48 tunnin pituinen työvuoro on poikkeuksellinen, ja työneuvosto on sallinut sellaisen teettämisen vain lääkäri- ja pelastushelikopterin lentäjillä (dnro 9/2008). 48 tunnin pituisten työvuorojen teettäminen sallittiin myös rajoitetuissa tilanteissa operatiivisen pelastustoimen tehtävissä (lentoaseman pelastuspalvelussa työskentelevät palomiehet, päätös 8/2016 (ään.), vailla lainvoimaa). Työneuvosto katsoi mainitussa päätöksessään 9/2008, että lääkäri- ja pelastushelikopterilentäjien työajan järjestäminen ei ollut mahdollista kolmen ja neljän vuorokauden mittaisissa päivystysvuoroissa. Ratkaisua perusteltiin työntekijän suojelulla.

Työaikasuojelun funktiona on rajoittaa työhön käytettävää aikaa määrällisesti ja turvata työntekijöille riittävä lepo, toisin sanoen kokonaan työstä vapaa ajanjakso työvuoron aikana ja niiden välissä. Tällaista lepoa ei vastaa ajanjakso, jonka aikana lentäjä voi työvuoronsa aikana levätä tukikohdan huoneessa. Työhön sidonnaisuus muodostuu 72 tunnin työvuorossa työneuvoston käsityksen mukaan liian pitkäksi eikä asiaan vaikuta se, mikä on ilmailumääräyksen sallima enimmäislentoaika työvuoron aikana.

Edellä esitetyillä perusteilla työneuvosto hylkää oikaisuvaatimuksen.

Sovelletut lainkohdat:

Työaikalain (605/1996) 14 §:n (1518/2009) 1 momentti.

Päätös on yksimielinen ja se perustuu puheenjohtaja Pärnäsén sekä jäsenten Douglas, Leppänen, Romo ja Teronen mielipiteeseen.